

Prepoznaj (dez)informaciju!

IZVOR = internetska stranica ili materijal iz kojega preuzimamo informacije

KRITIČKO VREDNOVANJE IZVORA

- sustavno provjeravanje **izvora** i procjenjivanje njihove **vjerodostojnosti**
- svjesno biramo izvore kojima ćemo se služiti

Zašto je teško vrednovati izvore na internetu?

- ne postoji služba koja određuje tko može objaviti informacije na internetu
- zbog obilja dostupnih informacija

KRITERIJI ZA KRITIČKO VREDNOVANJE IZVORA

1. **IZVORNOST**
2. **AKTUALNOST**
3. **NEZAVISNOST**
4. **OBJEKTIVNOST**

KAKO KRITIČKI VREDNOVATI IZVORE U ČETIRI LAKA KORAKA

1. za tekstove

- možete kopirati naslov ili cijelu rečenicu iz izvornika na određenoj internetskoj stranici i zalijepiti ih u tražilicu uz navodnike na početku i kraju rečenice „”

2. za slike

- možete se poslužiti značajkom **Google pretraživanje slika** (images.google.com) – desnom tipkom miša kliknite na sliku i odaberite opciju **Search Google for Image** kako biste saznali više o njoj
- pomoću web usluge **TinEye** (www.tineye.com) možete učitati sliku u digitalnom obliku ili unijeti točan URL pojedine slike kako biste saznali gdje je korištena

3. za zvučne zapise

- teško je odrediti je li digitalni zapis koji ste pronašli na internetu autentičan, ali pretraga prema nazivu datoteka može vas navesti na pravi trag

4. za video materijale

- važno je obratiti pažnju na kvalitetu isječka i osobu odgovornu za njegovo učitavanje
- komentari uz video isječak mogu poslužiti kao dodatni tragovi

PRISTRANE INFORMACIJE – ONLINE RIZICI

- obmanjujući sadržaj
- viralna zabava
- prikriveno oglašavanje

- lažno poslovanje
- glasine i klevete

INTERNETSKI ALATI ZA KRITIČKO VREDNOVANJE IZVORA

- domenski sustav imena = **Domain Name System; DNS**
- otkriva tko stoji iza pojedine web adrese
npr.: www.gimpoz.hr
- popis **vršnih domena**: www.iana.org/domains/root/db/
npr. **.hr**
country-code
CARNet – Croatian Academic Research Network
- tko je vlasnik domene otkriva baza podataka koja pruža informacije o registriranim domenama **whois.com**
- jednostavan način za istraživanje stranica koje su povezane s izvorom koji se želi provjeriti:
u polje tražilice upisati **ključnu riječ poveznice i dvotočku**, a nakon njih **URL**
- pomoću Googlea možete otkriti koje su stranice povezane s dotičnom adresom i koliko ih je

PITANJA PRILIKOM PRETRAŽIVANJA INTERNETA

1. Tko je pošiljatelj?
2. Postoji li stranica s informacijama ili stranica za kontakt?
3. Želi li stranica informirati, iznositi činjenice, zagovarati određeno mišljenje, nešto prodati ili zabaviti?
4. Financira li se pomoću oglasa?
5. Tko je ciljna publika?
6. Jesu li navedene tvrdnje istinite?
7. Ima li podataka o tome kad je stranica zadnji put ažurirana?
8. Jesu li poveznice valjane?
9. Koje su još stranice povezane sa stranicom koju pregledavate?

TRAŽILICE

- kritički procijenite alate kojima se služite kako biste pronašli izvore informacija na internetu
 - većina tražilica usmjerena na ostvarivanje dobiti
 - vaše online ponašanje može utjecati na rezultate vaše pretrage
1. **duckduck.go** – baziran na otvorenom kodu i ne pohranjuje podatke o vama kao što to rade kolačići i slične tehnologije
 2. **startpage.com** – šalje vaše ključne riječi Googleu, a zatim odgovore prikazuje na vlastitoj stranici
 3. **googleovi algoritmi** – ne mogu koristiti vaše korisničke podatke za prilagođavanje rezultata pretraživanja – anonimno pretraživanje od i do početne stranice i Googlea.

UPAMTITE!

Sumničavost je najvažnija osobina pojedinca koji kritički vrednuje izvor informacija.

Važno je pronaći i koristiti najrelevantniji izvor podataka koji želite predstaviti, objaviti ili potvrditi.